

Felvidéki magyar anyanyelvű egyetemi hallgatók tanulmányi célú migrációja: motivációs felmérés

Higher Education Mobility of ethnic Hungarian students from Slovakia: a motivational survey

KRANKOVITS MELINDA

KRANKOVITS Melinda: egyetemi tanársegéd, PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem, SZE Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola; 9026 Győr, Egyetem tér 1., kmelinda@math.sze.hu; <http://orcid.org/0000-0002-6722-782X>

KULCSSZAVAK: felsőoktatás; felvidéki magyarok; határon átnyúló oktatás; regionális vonzáskörzet

ABSZTRAKT: A tanulmány a szlovák-magyar felsőoktatási kapcsolatokat, azon belül a szlovák állampolgárságú, magyar nemzetiségű diákok magyarországi felsőoktatásban való részvételét elemzi, és bemutatja részletesen a határ menti oktatási, képzési kínálatot, különös tekintettel a magyar nyelven oktató határ menti egyetemekre. A tanulmány arra keresi a választ, hogy melyek azok a tényezők, amelyek hatással vannak az oktatás határon átnyúló használatára, kiemelten a felvidéki magyar diákok magyarországi felsőoktatásban való részvételére és az intézmények kapcsolatrendszerére.

A tanulmány a Széchenyi István Egyetemen történt kérdőíves adatgyűjtés alapján részletesen elemzi a felvidéki magyar diákok választási preferenciáit. A tanulmány első felében foglalkozom a hazai oktatás külföldi diákokra vonatkozó jogszabályi háttérével, az oktatási célú migráció (ezen belül a fokozatszerzési célú migráció) fogalmával határ menti vonatkozásban, amelynek meghatározó tényezője az anyanyelven történő oktatás választása. A tanulmány kitér a magyar nyelven is oktató szlovákiai egyetemek oktatási kínálatának bemutatására is, amely alternatívája lehet(ne) a szomszédos országok magyar nyelvű képzést nyújtó egyetemeinek. A tanulmány második része tartalmazza a kvantitatív felmérés eredményeit.

A kutatás bizonyította, hogy a Széchenyi Egyetem vonzáskörzete – a határon átnyúlva – Szlovákia felé is jelentős, főként a kisvárosi, vidéki települések középosztálybeli, magyar anyanyelvű, magyar iskolába járó diákjai jönnek az egyetemre. Választásaikkal kapcsolódnak a regionális munkaerőpiachoz, győri tartózkodásukkal munkahelyeket teremtenek, és a helyi fogyasztást is növelik, hiszen itt költik el a jövedelmük nagy részét. Kutatásunk nem csak azt igazolta, hogy a Széchenyi István Egyetem beágyazódik a Nyugat-dunántúli régióba, de azt is, hogy végzett hallgatóinak jelentős része e térség munkaerőpiacán akar majd megjelenni.

Melinda KRANKOVITS: assistant lecturer, PhD student, SZE Doctoral School of Regional and Business Administration Sciences, Széchenyi István University; Egyetem tér 1., H-9026 Győr, Hungary; kmelinda@math.sze.hu; <http://orcid.org/0000-0002-6722-782X>

KEYWORDS: higher education; Hungarian students from Slovakia; cross-border education; regional agglomeration

ABSTRACT: *The study analyses Slovak-Hungarian higher education relations, in particular the participation of ethnic Hungarian students from Slovakia in Hungarian higher education. It provides an overview of Slovak cross-border higher education, with special emphasis on universities in the border region offering courses in Hungarian. The paper aims to identify factors that influence cross-border higher education and inter-institutional relations, in particular the participation of Hungarian speaking students in Hungarian tertiary education.*

The study investigates the choices and preferences of ethnic Hungarian students on the basis of a survey collected at Széchenyi István University. The first part of the study reviews the institutional background of higher education for foreign students in Hungary, and the concept of higher education mobility in a cross-border context, where the decisive factor is a choice of education in the mother tongue. This section will also discuss the educational provisions of Slovak universities offering courses in Hungarian that can be alternatives to Hungarian universities in the border region. The second part of the study presents the results of a quantitative survey based on principal component analysis and a test of homogeneity.

Research findings indicate that the educational agglomeration of Széchenyi István University is significant in the Hungarian-Slovakian border region. Students from Slovakia who study here come from ethnic Hungarian middle-class families, living in small Slovakian towns and rural settlements, and attained secondary education degrees in Hungarian. Daily commuters comprise only 36% of the student body, a significant number of people live in dormitories or rent flats in Győr. Since many ethnic Hungarian students from Slovakia receive full-time scholarships funded by the Hungarian state, they do not contribute to the university budget by paying tuition fees. Their preferences for Széchenyi István University was explained by the variety of its programs (48%) and its extended industrial relations (30%).

The city of Győr and Széchenyi University are closely connected, but also the Hungarian-speaking region of Slovakia is closely embedded in the Western Transdanubian regional labour market, which would employ 66% of ethnic Hungarian students after graduation. Findings suggest that it may be appropriate to involve more Slovak students in Hungarian higher education, particularly in self-financing training schemes.

Bevezetés

A nemzetköziesedés a határ menti aktív zónává válását eredményezte (Nemes Nagy 2003, 2007, 2009). Ennek egyik eleme az oktatás. A határ menti egyetemek vonzókörzetének vizsgálatában nem csak a regionális, sőt országos, hanem a határon átnyúló vonzás is fontos szempont (Jancsó 2018). A győri Széchenyi István Egyetemen, a nappali és a felnőttképzésben egyaránt jelentős számban tanulnak szlovákiai hallgatók. Ezt részben magyarázhatja a határ közelsége, de az okok felderítéséhez szükség van egyéb motivációk – például a friss diplomások elhelyezkedési terveinek – vizsgálatára is. Ehhez rendelkezésre áll a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) néhány nyilvános adata, ami azonban nem elégséges a további kutatáshoz. Egy általunk kidolgozott online kérdőív válaszaiból tájékozódunk arról, hogy miért választanak a felvidéki hallgatók magyarországi egyetemet a szlovákiai helyett. Reisinger Adrienn e témakörben végzett korábbi kutatása megállapítja például, hogy „a diákok mozgásának iránya összességében jellemzően egyirányúnak mondható, elsősorban a szlovák állampolgárságú magyar nemzetiségű diákok közül kerülnek ki azok, akik magyarországi oktatást

(alap-, közép- vagy felsőfokon) igénybe vesznek” (Reisinger 2008, 2.). Napjainkban a tanulmányi célú migráció egyre jelentősebb a Magyarországra irányuló teljes vándorlásán belül. E folyamat jól illeszkedik mind a regionális, mind a globális trendekhez (Rédei 2009).

Jogszabályi háttér, támogatáspolitiká

Az Európai Unió oktatáspolitikai stratégiájának egyik legfontosabb pillére az egységes felsőoktatási tér kialakítása, valamint a nemzetközi hallgatói mobilitás ösztönzése. Ennek jogszabályi háttérét kezdetben az 1997-ben aláírt *Lisszaboni Egyezmény* (unesco.hu 2019) adta, amely rendelkezett a felsőoktatási képzések európai régióban történő elismeréséről, valamint az 1998-ban – az Egyesült Királyság, Franciaország, Olaszország és Németország oktatási miniszterei által – Párizsban aláírt *Sorbonne Nyilatkozat* (ehea.info 2019), ahol bejelentették szándékukat az Európai Felsőoktatási Térség (EFT) létrehozására, és csatlakozásra hívták meg Európa országait. Magyarország 1999-ben csatlakozott, további 28 országgal együtt. Ezek az intézkedések alapozták meg a *Bolognai folyamatot*. Az együttműködés keretében megfogalmazott célkitűzések részét képezi, hogy meg kell szüntetni a hallgatók, az oktatók és a kutatók mobilitásának minden akadályát. A Bolognai folyamatnak, valamint az uniós keretek között elért eredményeknek köszönhetően – a képzési struktúra átalakulásán túl – a más tagállamokban felsőoktatási intézményt látogató diákok száma növekszik (Bartha 2016).

A Kárpát-medencében bevezették a hallgatói mobilitás sajátos formáját, amely valamelyest különbözik az EU-ban elfogadott elvektől, lehetővé téve a környező országokban (Ukrajna, Románia, Szlovákia, Szerbia, Horvátország) élő magyar kisebbségek számára a tanulmányi céllal történő ideiglenes vagy végleges tartózkodást Magyarországon. Korábban a Kárpát-medencei mobilitás abban különbözött az európaiktól, hogy ez a migrációs folyamat egyirányú volt és zárt földrajzi térben valósult meg (Márkus 2014). Kincses Áron is markánsan egyirányú folyamatként írja le a Kárpát-medencei mobilitást (Kincses 2019). Új fejlemény, hogy a Szlovákia és Magyarország közötti felsőoktatási célú migráció az utóbbi években növekvő mértékben kétirányúvá vált. A Selye János Egyetem hallgatói között növekszik a magyar állampolgárok aránya, napjainkban a diákok mintegy egyharmada magyarországi.

A külföldi kötődésű magyarság anyanyelvű iskolaválasztásának támogatását a magyar állam elsősorban az oktatási-nevelési támogatás keretén belül valósítja meg, melynek jogalapját a 2001. évi LXII. törvény a szomszédos államokban élő magyarokról, 14.§.-a rendezi. Ennek értelmében a „magyar oktatás és kultúra ápolását céljának tekintő társadalmi szervezet közreműködésével a hatálya alá tartozó, óvodai, alap- és középfokú oktatási intézményben magyar nyelven vagy a magyar kultúra tárgyában tanulmányokat folytató kiskorúak nevelési, oktatási,

valamint tankönyv és taneszköz támogatásban, továbbá a felsőoktatásban tanulók hallgatói támogatásban részesülnek. “ E törvényi rendelkezés értelmében a magyar állam a Bethlen Gábor Alapon keresztül 2010 óta közvetlenül a családokhoz juttatja el oktatási-nevelési támogatását. A támogatásra jogosult – 3 évestől 18 éves korig – minden olyan kiskorú (illetve szülei), aki magyar nyelvű nevelési vagy oktatási intézmény növendéke.

„2019-ben az oktatás-nevelési támogatásokra 5 800 millió forint a tervezett kiadás” – olvasható a LXV. Bethlen Gábor Alap parlamenti jelentésében (parlament.hu 2019), ami nagyban hozzájárul a magyar iskolaválasztás motivációs megalapozásához. „Az Országgyűlésnek a 2017. évi költségvetés tárgyalásakor kifejezett szándékát is figyelembe véve, a Bizottság a 2016/2017., illetve a 2017/2018. évi tanévekre kiírt pályázatokban az oktatás-nevelési támogatás összegét 22 400 forint/főben, a tankönyv- és taneszköz támogatás összegét 2 800 forint/főben határozta meg. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján megközelítőleg 245 ezer fő részesül ebben a támogatási formában, melyből mintegy 242 ezer fő oktatás-nevelési, valamint tankönyv- és taneszköz támogatást és közel 3 ezer fő hallgatói támogatást kap. Ez az előirányzat biztosít forrást – a 2018/2019-es tanév oktatás-nevelési támogatása mellett – a lebonyolításban részt vevő szervezetek díjazására is” (parlament.hu 2019).

A tanulmányi célú migráció

A területi oktatáskutatás a regionális földrajzzal, azon belül is a kulturális földrajzzal van közvetlen kapcsolatban. A kulturális földrajz elméletének differenciáltabb kidolgozása a társadalomföldrajz, a geográfia szakemberei, például Enyedi György, Nemes Nagy József munkásságához fűződik (Híves 2015).

Az oktatás területi összefüggéseit elemző munkáik (Enyedi 1978, 1983, 1996; Nemes Nagy 1998, 2007, 2009) megalapozták az oktatásföldrajz – mint tértudomány – magyarországi megjelenését, amely földrajzi megközelítésben vizsgálja az oktatás és a földrajzi környezet kölcsönhatásait. Ennek indikátorai az iskolázottság (végzettség), az oktatási infrastruktúra, a hozzáférési utak (hallgatók belépési pontjai az oktatásba) és az eredményesség (M. Császár 2002). Az oktatásföldrajz interdiszciplináris tudomány, amely a földrajzi tér több pontján működő intézmények és szervezetek közötti kapcsolatokat vizsgálja, a kérdőíves felmérés és a mentális térképezés hatékony eszközeivel (Jancsó 2018).

Az oktatás motiváló tényezői között (belső motivációs tényezők) megjelennek az önmegvalósításhoz, mintakövetéshez kapcsolódó tényezők. Ilyen lehet az elvárt szülői minta követése, ahol a szakmai karrier alakulásában meghatározó tényező a szülők iskolai végzettsége, műveltsége. Egyéni szinten megfogalmazódó tényezők ezek (a kulturális háttérre, részben a családi háttérre vonatkoztathatóan), ahol a szülőknél az a bizakodás él, hogy ezzel a befektetéssel a lehető

legjobbat teszik gyermekük számára (Rédei 2009; Engler 2014). A szülők magatartását területileg is befolyásolja a helyi munkaerőpiac, gazdasági szerkezet, területi koncentráció, elérhetőség, településnagyság, az urbanizáltság szintje (Berényi 1997).

Az oktatási folyamatok területi kutatása a társadalom vizsgálatát jelenti abból a szempontból, hogy a népesség térben lehatárolható csoportjai miként viszonyulnak az oktatáshoz, képzéshez és annak intézményeihez, oktatási formáihoz. Elemzi továbbá az oktatásnak a helyi társadalomra (pl. a népesedésre, regionális munkaerőpiacra, munkanélküliségre) gyakorolt hatását, és egyben útmutatót nyújt az intézményhálózat fejlesztéséhez (Híves 2015).

A Magyarországon felsőoktatási tanulmányokat folytató határon túli magyar hallgatók körében a Határon Túli Oktatás Fejlesztéséért Programiroda (HTOF) végzett reprezentatív vizsgálatot (2004). A négy országot (Románia, Szlovákia, Szerbia és Montenegró, Ukrajna) érintő felmérés elemezte a magyarországi tanulmányok motivációját, a döntéseiket befolyásoló tényezőket. Az elemzés során kiderült, hogy a hallgatók felének közeli rokonai vagy barátai éltek Magyarországon, és mindössze egyötödük nem ismert itt senkit. „A Magyarországra irányuló tanulási migráció ebben az értelemben úgy jelenik meg, mint a megszerzendő diplomáknak minél előnyösebb munkaerőpiaci kapcsolódása, elhelyezése: értékes diplomát szerezni minél funkcionálisabb helyen” (Horváth 2004, idézi Rédei 2009, 81.).

Hrubos Ildikó egy 2006-ban kiadott tanulmányában a következő érdekes kutatási eredményről számol be: 2005-ben az Európai Bizottság és az általa támogatott Academic Cooperation Association felmérő jellegű kutatást végzett hat országban (Kína, India, Mexikó, Brazília, Oroszország, Thaiföld), amelynek során Európa mint felsőoktatási célpont percepcióját vizsgálták a fiatalok körében. Összehasonlításképpen az Egyesült Államokban tanuló diákokat pedig arról kérdezték meg, hogyan vélekednek az amerikai egyetemekről, az amerikai társadalomról. „Európa vonzerejét a diákok abban jelölték meg, hogy ott vannak a legrégebbi egyetemek, a legérdekesebb kulturális emlékek és tradíciók, a legvonzóbb művészeti teljesítmények. Európa elegáns, tiszta, jól szervezett és modern. Az amerikai egyetem viszont előnyösebb az európaival szemben a könyvtárak, laboratóriumok, általában az infrastrukturális ellátottság tekintetében, továbbá jobb az oktatás minősége, a tanulás melletti munkavállalás, valamint a diplomázás utáni munkaerőpiaci kilátások szempontjából” (Hrubos 2006, 678.).

Az Európai Bizottság Eurobroadmap elnevezésű projektjének kutatási eredményeit Kincses és Jakobi dolgozta fel egy 2012-es tanulmányában (Kincses, Jakobi 2012; eurobroadmap.eu). A nemzetközi együttműködésben végzett felmérés során az egész világra kiterjedően 18 ország 43 városában különböző tudományterületeken tanuló, összesen 10 320 egyetemi hallgatót kérdeztek meg, hogy miként látják a mai világot és benne Európát. „A magyar diákok Európát elsősorban kulturális, történelmi területként vagy politikai entitásként értelmezték, (...) véleményük szerint a tradicionális értékek nagy arányban köthetők Európához” (Kincses, Jakobi 2012, 10.).

Az információk térbeli terjedésének felgyorsulásával a fiatal generációban megfogalmazódik a vágy egy jobb élet iránt, és elhatározza elmozdulását a külföld felé. Ez a szemléletváltás hosszabb-rövidebb idejű külföldi tapasztalatszerzéssel jár, ezt segítik a különböző ERASMUS és STIPENDIUM ösztöndíjprogramok is. A diákmigráció gyorsan növekszik, gazdasági és politikai jelentősége megkérdőjelezhetetlen (Rédei 2006). Jelenleg 33 ország (beleértve további nem EU tagországokat is, mint Norvégia, Izland, Svájc) vesz részt az ERASMUS programban, emellett több mint 160 partnerországgal rendelkezik (Hubble et al. 2020). Az Erasmuson belüli alternatíva az Erasmus intenzív program (IP), amely a költségek és az időbeli elkötelezettség szempontjából különösen előnyös (James 2013).

A külföldi programokkal kapcsolatos kutatások számos fontos kérdést érintettek, például a nyelvtudás fejlesztését (Cubillos et al. 2008; DeKeyser 2014), a hallgatók társadalomszemléletének formálását (Cohen, Shively 2007; Alcón-Soler 2015), az interkulturális kompetencia fejlesztését (Deardorff 2006, Bennett 2009).

Az oktatásban a területi különbségek nagyok, eltérő a feltételrendszer, más a befogadás szintje, különbözik a számítógépes ellátottság, az oktatási struktúra, az oktatás stílusa és a pedagógiai módszer is. Különösen igaz ez az egyetemekre, ahol a különböző fenntartók alakítják az oktatás és a kutatómunka szemléletét is. Az egyetemi tudástranszfer innovációs szerepe megnő, a gazdaság felé irányuló tudásáramlás a cél. Jellegzetes területi irányok alakulnak ki a tudásáramlásban: amikor a fejlettebb térség elszívja a tudást (agyelszívás, *brain drain*); amikor a tudásszerzés kölcsönösen megy végbe az országok között (*brain filling*); amikor a külföldön szerzett tudással visszatérnek országukba (*brain gain*); és amikor létrejön a tudás körforgása (*brain circulation*) a nemzetközi tudományos életben való részvétellel. Az agyelszívás az EU-ban egyre inkább aggodalomra ad okot, mivel egyre több magasan képzett ember vándorol el Európából (Marinakou et al. 2016; Rédei 1995).

A szlovákiai magyar diákok esete speciális tanulási célú migráció, amelynek célja részben tudásszerzés, részben fokozatszerzési céllal történő migráció, ami azt jelenti, hogy nem részképzésben vagy rövid idejű ERASMUS képzésben vesznek részt, hanem teljes ciklusú alapképzésben (bachelor) vagy mesterképzésben (master).

A szlovákiai magyarok lélekszámának csökkenése közismert tény. A 2011-es népszámláláskor a tíz évvel korábbi állapothoz képest 62 ezerrel kevesebb, azaz 458 467 személy vallotta magát magyar nemzetiségűnek, így a magyarok Szlovákia összlakosságán belüli részaránya a korábbi 9,7 százalékról 8,5 százalékra csökkent. A magyarok fogyása a következő négy tényezővel magyarázható: a nem bevallott magyar nemzetiség, a rejtett migráció, a természetes fogyás és az asszimiláció (Gyurgyík 2013). Gyurgyík László szerint az utóbbi, az asszimiláció a leg erősebb folyamat.

Lampl Zsuzsa egyik tanulmányában pontos definíciót ad az asszimilációra: „Az asszimiláció tehát folyamat, mégpedig a nemzeti identitásváltás folyamata.

Szociológiai szempontból meg kell különböztetni a nemzetiségi és a nemzeti identitás, valamint a nemzetiségváltás és az asszimiláció fogalmát. A nemzetiségváltás a nemzetiség, az asszimiláció a nemzeti identitás váltása. A nemzetiség annak kinyilvánítása, hogy milyen nemzethez tartozó vagyok/milyen nemzetiségűnek nevezem magam – ez a „hovatartozási választás” –, tehát ez esetben kinyilvánított, azaz deklarált identitásról beszélhetünk” (Lampl 2015, 9.). A szlovákiai magyarok nemzeti identitásának jelenlegi három típusát különbözteti meg: az érett/szilárd magyar, a köztes magyar és a szlovák identitástípust (Lampl 1999).

Kutatásomban szintén megjelent a kérdések között, hogy a szlovákiai magyar hallgató azért választotta-e a győri Széchenyi Egyetemet, mert magyarul szeretne tanulni, illetve fontosnak tartja-e a *magyarországi diploma* megszerzését. Az iskolaválasztás motivációi igen sokrétűek lehetnek, de kiemelt tényező az anyanyelvi oktatás választása. A felsőoktatásba bekerült hallgatók többségének magabiztosságot ad az anyanyelvi környezet. „Az államnyelv hiányos tudása önmagában is olyan körülmény, ami folyamatosan táplálja a Magyarország felé irányuló oktatási migrációt” (Erőss et al. 2011, 13.). Igen fontos szempont, hogy a magyar nyelvű oktatásban való részvétel a magyar közösség fennmaradását szolgálja Szlovákiában (Tárnok 2016).

A magyar és a szlovák felsőoktatás

Mind a szlovák, mind a magyar felsőoktatási struktúra a bolognai rendszer szerint tagozódik, így az alapképzés hároméves, a mesterképzés kétéves. Létezik mindkét országban osztatlan egyetemi képzés, a szlovák rendszerben ez az orvosi és egyes mérnöki képzéseket jelenti, a tanári szakokat 3+2 rendszerben hirdetik meg. Magyarországon a tanárképzés is osztatlan, ötéves képzés. Különbség van ezen kívül – az ISCED¹ 8 szinten – a doktori (PhD) képzésben; szlovák szomszédainknál maradt a hároméves képzés, míg magyar oldalon a kétéves képzési szakasz + kétéves kutatási szakasz rendszerre tértek át 2016-tól. Jelentős eltérés még, hogy a felsőoktatási felvételi rendszer Magyarországon központilag erősen szabályozott, mind a pontszámítás módját, mind a központilag meghatározott minimum ponthatárokat tekintve. Ezzel szemben a révkormány Selye János Egyetem felvételi tájékoztatójában az szerepel, hogy nem kell felvételi pontokat elérni a bejutáshoz. A szlovákiai egyetemeken, illetve a szlovákiai tanulmányi szakok többségében elegendő az érettségi bizonyítvány bemutatása, de egy-egy szakon – a Selye János Egyetemen is – vannak felvételi követelmények (pl. a református teológusképzésben). A 2020-as tanévtől kezdődően változik a magyar felvételi rendszer (kötelező legalább egy érettségi tárgyat emelt szinten teljesíteni), ez alapvetően kihathat a két ország eltérő rendszerei közötti átjárhatóságra.

Magyar nyelven oktató egyetemek a szlovák határ mentén

A magyar felvételi tájékoztató portálon (felvi.hu 2019) elérhető a határon túli magyar nyelvű akkreditált képzések felsőoktatási felvételi eljárásairól szóló tájékoztató, ahol összesen 21 egyetem vagy főiskola kínálatából lehet választani. Ebből 6 Romániában (Erdélyben), 6 Szerbiában (Vajdaság), 6 Szlovákiában (Felvidék), 1 Szlovéniában és 2 Ukrajnában található (1. táblázat).

A felsoroltak közül kétségtelven a *Selye János Egyetem (Révkomárom)* bővült az utóbbi időben a leglátványosabban, mind a hallgatók számát, mind a képzési kínálatot tekintve. 2018-ban a hallgatói összlétszámuk 1 795 fő, ebből a Tanárképző karon 920 fő, Gazdaságtudományi karon 804 fő és a Református teológia karon 71 fő tanult (ujs.sk/hu/ 2019).

1. táblázat: Határon túli magyar nyelvű felsőoktatási képzések országonként, 2017

Tertiary education courses in Hungarian in the neighbouring countries, 2017

Ország	Egyetem/Főiskola
Románia (Erdély)	Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (Kolozsvár) Partiumi Keresztény Egyetem (Nagyvárad) Babes-Bolyai Tudományegyetem (Kolozsvár) Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet
Szerbia (Vajdaság)	Újvidéki Egyetem Szabadkai Műszaki Szakfőiskola Szabadkai Óvóképző Főiskola Újvidéki Művészeti Akadémia
Részben magyar nyelven	Újvidéki Egyetem Belgrádi Egyetem
Szlovákia (Felvidék)	Selye János Egyetem (Révkomárom) Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Nyitra) Comenius Egyetem (Pozsony) Eperjesi Egyetem Szent Erzsébet Egészségügyi és Szociális Munka Főiskola (Dunaszerdahely) Varsói Menedzsment Egyetem (Dunaszerdahely)
Szlovénia	Maribori Egyetem
Ukrajna (Kárpátalja)	II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Beregszász) Ungvári Nemzeti Egyetem

Forrás: felvi.hu alapján saját szerkesztés

A Selye János Egyetem honlapján lévő információk alapján számos magyar egyetemmel kötöttek oktatási megállapodást (2. táblázat), így a győri Széchenyi István Egyetemmél is (kiemelkedő a doktori képzésben egy-egy szemesztert áthallgató PhD hallgatók jelenléte a Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskolában).

A *Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen (Nyitra)* a Közép-európai Tanulmányok Kara jelenleg 15 programot kínál, közel 700 hallgatójuk van (felvi.fss.ukf.sk/ 2019). A Közép-európai Tanulmányok Kara a következő felsőoktatási intézményekkel áll szerződéses együttműködésben: Debreceni Egyetem (Debrecen), Nemzeti Közszolgálati Egyetem (Budapest).

A *pozsonyi Comenius Egyetem* magyar nyelvű képzései a Bölcsészettudományi Karon érhetőek el. A 2018/2019 tanévben 7 423 hallgató vett részt a főiskolai, mesterképzési, doktori és szakképzési programok első évében a Comenius Egyetemen (uniba.sk/studium/ 2019).

Az *Eperjesi Egyetem* stabil oktatási intézményként működik Kelet-Szlovákia eperjesi kerületében. Az egyetem nyolc karnak és számos egyetemi szervezetnek ad otthont (Bölcsészettudományi Kar, Görögkatolikus Teológia Kar, Humán- és

2. táblázat: A Selye János Egyetem magyar felsőoktatási partnerei, 2019
Higher education partners of Selye János University from Hungary 2019

Partner intézmény	Város
Debreceni Egyetem	Debrecen
Edutus Főiskola	Tatabánya
Eötvös József Collegium	Budapest
Eötvös József Főiskola	Baja
Eötvös Lóránd Tudományegyetem	Budapest
Kaposvári Egyetem	Kaposvár
Károli Gáspár Református Egyetem	Budapest
Kodolányi János Főiskola	Székesfehérvár
Kölcsey Ferenc Református Tanárképző Főiskola	Debrecen
Nemzeti Közszolgálati Egyetem	Budapest
Nyugat-Magyarországi Egyetem	Sopron
Óbudai Egyetem	Budapest
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	Budapest
Széchenyi István Egyetem	Győr
Szolnoki Főiskola	Szolnok

3. táblázat: Összefoglaló a felvidéki magyar tanítási nyelvű egyetemek kínálatáról, 2019

Summary of higher education provisions in Hungarian in Slovakia, 2019

<i>Szakok/szakpárosítások Alapképzés</i>	<i>SJE</i>	<i>KFE</i>	<i>CE</i>	<i>EE</i>	<i>SZEF</i>	<i>WMU</i>
	<i>(Révkomárom)</i>	<i>(Nytitra)</i>	<i>(Pozsony)</i>	<i>(Eperjes)</i>		
Magyar nyelv és irodalom tanár	x	x	x	x		
Fordító és tolmács: magyar nyelv és kultúra		x	x	x		
Hungarológia		x	x			
Finnugor tanulmányok		x				
Közép-európai areális tanulmányok		x				
Magyar – szlovák kétnyelvű ügyvitelszervezés		x				
Óvodapedagógia		x				
Regionális idegenforgalom		x				
Egyéb tanárképzés alapszak: biológia, kémia, informatika, matematika, hitoktatás, történelem	x					
Angol nyelv és irodalom	x					
Német nyelv és irodalom	x					
Szlovák nyelv és irodalom	x					
Vállalati gazdaságtan és menedzsment	x					
Alkalmazott informatika	x					
Missziológia, diakónia és szociális gondoskodás	x					
Ápoló, közegészségügyi					x	
Szociális munka					x	x
Pszichológia						x
Szociológia						x
2018 évi hallgatói létszámok (csak magyar nyelvű szakok)	1795	700	na	na	na	na

Forrás: felvi.hu, saját gyűjtés

Természettudományi Kar, Menedzsment Kar, Pedagógiai Kar, Pravoszláv Hittudományi Kar, Sporttudományi Kar és Egészségtudományi Kar) (unipo.sk/ 2019).

További lehetőségeket kínál a pozsonyi *Szent Erzsébet Egészségügyi és Szociális Munka Főiskola*, amelynek több kihelyezett tagozata van, az egyik Dunaszerdahelyen. Ugyanítt, Dunaszerdahelyen a nemzetközi együttműködésnek köszönhetően a lengyelországi *Varsói Menedzsment Egyetem* (Warsaw Management University) képzéseire is jelentkezhetnek a diákok.

A magyar tanítási nyelvű felsőoktatási lehetőségek a Felvidéken meglehetősen korlátozottak, főként magyar szakos tanári, illetve hungarológia szakon tanulhatnak tovább a felvidéki magyar diákok (3. táblázat).

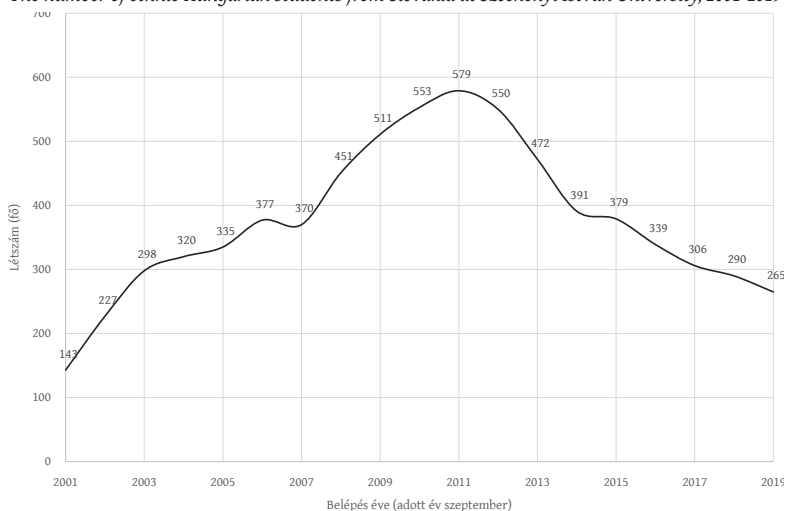
A szlovákiai egyetemek magyar nyelven elérhető képzési kínálatából hiányoznak a gazdaságtudományi, a népszerű mérnökképzések, az informatika szakterület képzései, amelyek a Széchenyi István Egyetemen Győrben például elérhetőek. A Tempus nemzetközi hallgatói mobilitást vizsgáló kutatása rámutat: „A képzési területek szerinti megoszlást vizsgálva azt láthatjuk, hogy az orvos- és egészségtudományi képzésnek rendkívüli jelentősége van a Magyarországra irányuló hallgatói mobilitás tekintetében. A határon túli magyarok megoszlása tudományáganként jóval kiegyenlítettebb, itt a magyar hallgatókra jellemző mintázatokat kapjuk” (Lannert 2018, 10.).

Szlovákiai magyar hallgatók a győri Széchenyi Egyetemen

A győri Széchenyi István Egyetem NEPTUN adatbázisa szerint az összes külföldi hallgató száma a 2010-2017 közötti vizsgált időszakban 979 fő, azaz a teljes hallgatói létszám 5,9 százaléka. A Szlovákiából érkező hallgatók aránya jelentős, az összes külföldi diák 61%-át teszi ki.

A szlovákiai hallgatók létszámának változása az egyetemen az elmúlt években tükrözi azt a trendet, amely szerint jelentősen fogy a szlovákiai magyar identitású diákok száma (1. ábra), amelynek háttérében demográfiai okok, a szlovákiai magyar nemzetiségű lakosság számának és arányának korábban említett csökke-

1. ábra: Szlovákiai magyar hallgatók száma a győri Széchenyi Egyetemen, 2001-2019
The number of ethnic Hungarian students from Slovakia at Széchenyi István University, 2001-2019

Forrás: saját gyűjtés

nése áll. 1994 óta a magyar halálozások száma meghaladja a születéseket. Amíg 1991-ben 0,8% volt a természetes szaporodás aránya (magyar lakosok), addig 2001-ben -2,6%, 2011-ben -1,2% (adatbank.sk/2019).

A Tempus közalapítvány vezetői összefoglalója szerint (Lannert 2018) országosan is meghatározó arányú csökkenés tapasztalható a határon túli magyar hallgatók számában, összességében több mint 1 700 fővel csökkent a létszámuk az elmúlt öt évben (számuk 2017-ben kb. 8 000 hallgató volt). A magyar kötődésű, fokozatmobilitásban² részt vevő hallgatók esetében a legnépszerűbbek az országhatárhoz közelebb fekvő vidéki egyetemek (Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Egyetem, a gödöllői Szent István Egyetem, a győri Széchenyi István Egyetem), de a nagy tradícióval rendelkező budapesti intézmények (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapesti Műszaki Egyetem) is jelentős számú hallgatót oktattak a vizsgált időszakban. A Pécsi Tudományegyetem – határ menti fekvése ellenére – ugyanakkor kevésbé tűnik vonzó célpontnak (Lannert 2018). A külföldről érkezett hallgatók számát tekintve Szlovákia jelentős „exportőrnek” számít (4. táblázat).

Az online kérdőíves kutatáshoz március-április hónapban szűrést végeztem a FIR rendszerből a 2018/19 tanévben aktív státuszú felvidéki hallgatók elérhetősegeire vonatkozóan. Az elsődleges adatok szerint 2018/19 második félévben 230 aktív féléves státuszú hallgató, illetve 2018/19 első és 2018/19 második félévben összesen 281 felvidéki hallgató volt a Széchenyi István Egyetemen. Az online kérdőívet 2019 áprilisában kétszer küldtük ki a hallgatóknak. A kérdőívben a leg egyszerűbb kérdéstechnikákat alkalmaztuk: egyszeres választás, többszörös választás, preferenciaválasztás, skálák.

A kérdőív a következő témaköröket érintette:

- azonosítás (kar, szak, képzési terület, szint, munkarend);
- szocio-demográfiai adatok (nem, születési év, lakhely, szülők végzettsége, Győrben való tartózkodás jellege);
- pályaválasztás, jelentkezés (iskolatípus, iskola nyelve, iskola helye, érettségi éve, választás preferenciái, információk forrásai);
- a Széchenyi Egyetemmel kapcsolatos benyomások (erősségek, hiányosságok, új választás, továbbtanulás);
- munkaerőpiac, munkavállalás (későbbi elhelyezkedési tervek, mobilitás, konkrét kötődés);
- egyetemi szolgáltatások igénybevétele (sport, közösségi terek, étterem, könyvtár, kollégium).

A kérdőívet végül 2019.04.15. és 05.07. között összesen 94 hallgató töltötte ki, ami kimondottan jó eredménynek számít, 33%-os válaszadási aránnyal.

4. táblázat: A Magyarországon tanuló külföldi hallgatók száma származási ország szerint, (összes képzési forma; összes képzési szint) 2017

*The number of foreign students in Hungary by country of origin
(all training forms, all training levels) 2017*

<i>Ország</i>	<i>Felsőoktatási hallgatók száma (fő)</i>
Magyarország összesen	283 350
Külföldi összesen	32 309
Németország	3 258
Románia	2 141
Kína	2 075
Szerbia	1 931
Irán	1 878
Szlovákia	1 710
Ukrajna	1 168
Törökország	1 113
Norvégia	1 012
Nigéria	1 005
Olaszország	660
Amerikai Egyesült Államok	652
Franciaország	646
Jordánia	565
Izrael	559
Dél-Korea	546
Spanyolország	535
India	506

Forrás: statinfo.ksh.hu 2019

Adatelemzés – faktoranalízis

SPSS statisztikai programmal főkomponens elemzés után a faktorok a következők (5. táblázat):

1. *év faktor*: születési év és az érettségi éve határozza meg, erős negatív kapcsolatban áll a tagozat kódjával,
2. *régiós szerkezet faktor*: lakóhely irányítószáma és a lakóhely jellege határozza meg,
3. *képzési irányultság (szubjektív) faktor*: összetett faktor a finanszírozási forma, képzési szint, a kar fajtája és a nyelvvizsga megéléte alapján,
4. *belépés éve faktor*: mikor kezdte meg a tanulmányait a hallgató.

5. táblázat: Főkomponens elemzés mátrix
Component Score Coefficient Matrix

	Komponens			
	1	2	3	4
Lakóhely irányítószáma	-0,083	0,573	0,029	-0,024
Lakóhely jelleg kódja (1)	-0,063	0,549	-0,003	0,019
Finanszírozás kódja (2)	-0,090	0,069	0,426	0,028
Képzési szint kódja (3)	-0,095	0,037	0,421	0,353
Nyelvvizsga (4)	0,085	0,086	0,368	-0,089
Kar kódja (5)	0,135	-0,176	0,422	-0,130
Tagozat kódja (6)	-0,383	0,118	-0,048	0,279
Melyik évben kezdte meg tanulmányait ezen a szakon?	-0,017	-0,023	-0,002	0,821
Érettségi éve?	0,346	-0,012	0,000	0,111
Melyik évben született Ön?	0,333	0,000	0,001	0,129

*magyarázat a változókhoz:(1) főváros; megyeszékhely; nagyváros; kis-közepes város; falu,

(2) államilag támogatott; önköltséges,

(3) felsőfokú szakképzés; alapképzés (BSc/BA); mesterképzés (MSc/MA); szakirányú továbbképzés; doktori képzés (PhD/DLA); osztatlan képzés (jogász/tanár)

(4) van nyelvvizsga; nincs nyelvvizsga

(5) Apáczai Csere János Kar; Audi Hungária Járműmérnöki Kar; Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar; Egészség- és Sporttudományi Kar; Gépészmérnöki, Informatikai és Villamosmérnöki Kar; Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar; Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar; Művészeti Kar

(6) nappali; levelező

A homogenitás próbához az első és a hármas faktor volt a legalkalmasabb, a második faktor tartalmaz olyan elemet, amit csak a kérdőíves adatgyűjtés szolgáltatott. A homogenitás próbát egy független mintás, 2 független mintát tartalmazó Mann-Whitney próba segítségével végezzük, a nullhipotézis, hogy a két sokaság ugyanabba az eloszlásba tartozik. A Mann-Whitney próba alkalmazhatóságának feltétele, az hogy a minták adatai rangsorolhatók legyenek. A homogenitás vizsgálat értelmében az első faktor adattagjára (születési év) Mann-Whitney próba szignifikancia cellájában 0,05-nél nagyobb érték van (0,739), a harmadik faktor adattagjára (képzési kar) szintén magasabb (0,778), ezért 95%-os megbízhatósági szinten kijelenthetjük a két százalékos adatsor homogenitását, azaz a beérkezett kérdőívek reprezentatív voltát (6. táblázat).

6. táblázat: Homogenitás próba értékei

	Independent samples test statistics		Kar (kérdőív)	Kar (összes)
	Születési év (kérdőív)	Születési év (összes)		
Mann-Whitney U	1021,000	9089,500	1028,000	8600,000
Wilcoxon W	2617,000	21335,500	2624,000	16475,000
Z	-0,334	-0,981	-0,282	-1,726
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,739	0,326	0,778	0,084

Grouping Variable: Nem (összes)

Forrás: saját szerkesztés

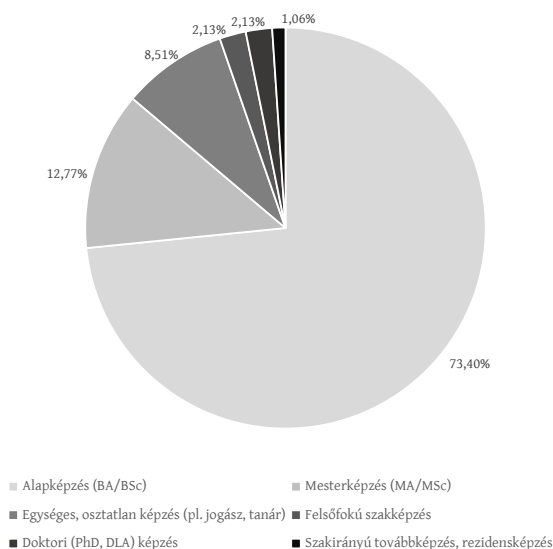
Hallgatók azonosítására szolgáló adatok elemzése

A megkérdezett hallgatók közül a legtöbben az alapképzésben (73,4%), a mesterképzésben (12,8%) és az osztatlan képzésben (8,5%) vesznek részt (2. ábra).

A karok közül a három legnépszerűbb a Gépészmérnöki, Informatikai és Villamosmérnöki Kar (27,66%), a Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar (17,02%), valamint az Apáczai Csere János Kar (17,02%) (3. ábra). Tehát igazoltnak tekinthetjük azt a feltételezést, hogy a határ menti egyetemeken kínálatában nem szereplő mérnöki szakok, illetve gazdasági szakok előnyt élveznek a pályaválasztáskor a felvidéki diákok körében. Az itt megszerezhető ismeretek, valamint

2. ábra: Képzési szintek, N=94

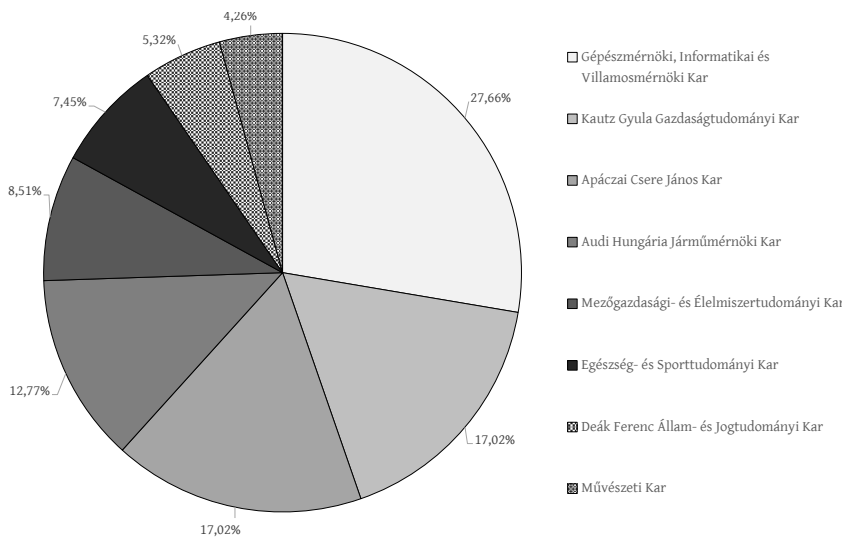
Level of education, N=94

Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

3. ábra: Karok megoszlása, N=94
Distribution of Faculties N=94

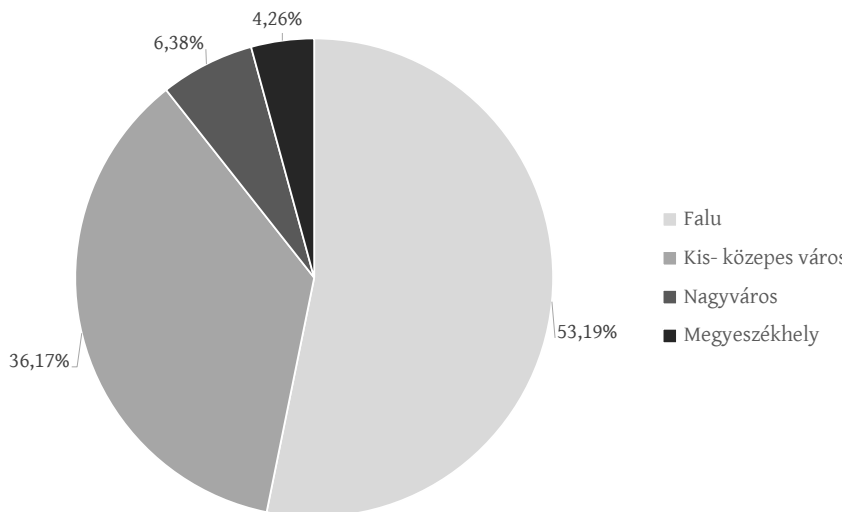
Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

a diploma piaci értéke jelentős, a magyarországi Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) adatai alapján a gazdaságtudományok képzési területen végzettek 61,8%-a talált diplomás állást, és 84,05%-a dolgozik Magyarországon. A műszaki képzési területen 85,91%-a talált diplomás állást, és 81,86% dolgozik magyarországi (www.diplomantul.hu/2019) állásban.³ Az Apáczai Csere János Kar széles kínálatában megtalálható tanári szakokon kívül számos művészeti szak, illetve a turizmus-vendéglátás szak is népszerű.

A felvidékiek elsősorban a nappali képzés iránt érdeklődnek, nagyfokú az ingázási hajlandóság is (36%) a vidéki térségekből. A finanszírozási formákat tekintve szembevetendő az államilag támogatott helyek magas aránya (85,11%), ami a küllhoni magyar fiatalok tanulmányainak jelentős támogatásával magyarázható. A hallgatók között kiegyenlített a nemek aránya, a legtöbb hallgató a 90-es években született (Z generáció tagja⁴). A beiratkozás évét tekintve jellemzően az ideai tanévben beiratkoztak aránya 30%, a többiek korábban kezdték a tanulmányaikat, de jellemzően a hároméves cikluson belül, tehát 2015-ben vagy azután.

A hallgatók jelentős része kihasználja a kollégiumi elhelyezést (37%), ami nagyságrendileg azonos az ingázókéval (36%), de jelentős az albérletben lakók (24%) száma is. Tehát a hallgatók többsége ideiglenesen Győrben lakik. Az ingázók többsége jellemzően kisvárosokban és falvakban lakik Szlovákiában (4. ábra).

4. ábra: Felvidéki hallgatók lakóhelyének jellege, N=94
 Students from Slovakia by place of residence, N=94

Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

Az ingázó hallgatók a határ menti településekről jönnek, legtöbbször a következő településekről: Komárom (41 km), Dunaszerdahely (40 km), Bős (27 km), Nagymegygyer (26 km), Balony (17 km).

A Győr térségéhez közel található magyarlakta szlovákiai terület jelentős része (Pozsonytól Dunaszerdahelyig) nem tekinthető hátrányos helyzetűnek, lakosai jórészt pozsonyi, ausztriai és magyarországi munkahelyeken dolgoznak, így őket jövedelmi szempontból jobbra a középréteghez sorolhatjuk.

Ebbe a kérdéskörbe soroltam még a szülők iskolai végzettségét, ami összefüggésben van a hallgatók iskolaválasztásával. Polónyi István magyar egyetemeket vizsgáló kutatásában utalt arra, hogy szegényebb régióból inkább vidéki egyetemet választanak a hallgatók (Polónyi 2012), elsősorban azért, mert a vidéki megélhetési költségek alacsonyabbak, mint a fővárosban.

A szlovák statisztikai adatokat áttekintve megvizsgáltam az 1970-ben született szlovákiai magyarok iskolázottsági adatait, feltételezve, hogy a vizsgált szlovákiai magyar hallgatók szülei ebbe a csoportba esnek. A statisztika szerint az 1970-ben született szlovákiai magyarok 51,1%-a rendelkezik alapiskolai végzettséggel, további 14,3% szakmával, érettségizett 5,8%, és mindösszesen 1%-a járt egyetemre, főiskolára. Ez utóbbi adat 1980-ra 1,7%-ra nőtt (adatbank.sk/ 2019). A felmérésben a válaszadók 35%-ának szülei végeztek főiskolát vagy egyetemet. Ez a szlovákiai magyar lakosság végzettségi mutatóit tekintetbe véve kedvező adat! Az iskolai végzettségtől közvetve függ a jövedelmi helyzet, így a vidéki, magyar egyetem választása vélhetően inkább a közelségre vezethető vissza, mint az anyagi problémákra.

A szlovákiai magyar hallgatók jól beszélnek angolul, felvételnélkor a hallgatók 71%-ának már volt legalább középfokú nyelvvizsgálója. Ez előnyös helyzetet jelent számukra, különösen, amikor a felvételihez rendelkezni kell már nyelvvizsgával.

A hallgatók 65%-a gimnáziumi, 35%-a szakközépiskolai érettségivel rendelkezett 2018-ban. Túlnyomóan magyar tannyelvű iskolából jött 81%, kéttannyelvű iskolából 16%, szlovák nyelvűből pedig 3%.

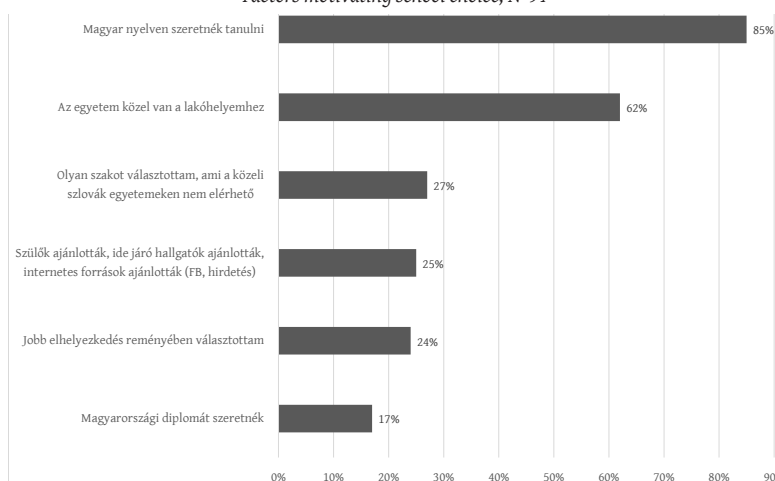
Iskolaválasztást alakító tényezők

A Tempus kutatásában „a magyar kötődésű hallgatók esetében a magyar nyelv az abszolút meghatározó, a hallgatók több mint 97 százaléka magyarul tanul” (Lannert 2018, 11.).

Horváth 2004-es kutatási elemzésében olvasható, hogy a Magyarországon tanuló határon túli magyar hallgatók 76 %-a már középiskolás korában eldöntötte, hogy hazánkban szeretne tanulni; a motivációk között két indok volt meghatározó: „a magyarországi felsőoktatás színvonalasabb, mint az otthoni”, illetve „a magyarországi diplomával többet tudok elérni az életben” (Horváth 2004; Rédei 2009, 81.).

Kutatásom is azt támasztja alá, hogy a hallgatók magyar nyelven szeretnének tanulni (85%). A választásban fontos szempont a földrajzi közelség is, 61%-uknak ez az egyetem esik közel a lakhelyéhez. A magyar nyelven tanulás fontosabb ok a választásban, mint egy magyarországi diploma megszerzése: mindössze 17%-uk gondolta, hogy jobban jár egy magyar, mint egy szlovák vagy külföldi diplomával. Valószínűsíthető, hogy akik szlovákiai egyetemeken szereznek diplomát, jó eséllyel találnak munkahelyet mindkét országban, viszont a magyar diploma korlátozhatja a szlovákiai lehetőségeket (5. ábra).

5. ábra: Iskolaválasztást motiváló tényezők, N=94
Factors motivating school choice, N=94

Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

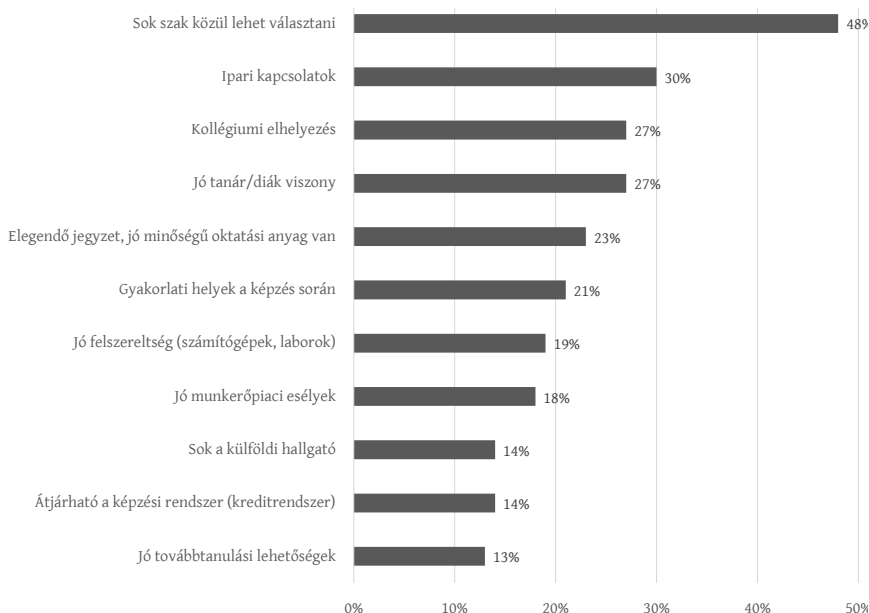
A választást motiváló tényezőket alakítja az egyetemmel kapcsolatos előzetes benyomás, információk, elérhető statisztikák, egyetemi marketing. A hallgatók kiemelték, hogy a Széchenyi Egyetemen sok szak közül lehet választani (48%), valamint az ipari kapcsolatok is vonzóak (30%). A jó továbbtanulási lehetőségek csak 13%-ot kapott, ami valószínűleg betudható annak, hogy a megkérdezettek 74%-a alapképzésre jár, még nem döntötték el, folytatják-e a tanulást a BSc tanulmányok végén (6. ábra).

Az egyetemi szolgáltatások közül a legtöbben a könyvtár (45%), uszoda és sportlétesítmények használatát (37%) jelölték meg, de népszerű a kollégium (32%), a közösségi terek használata (25,5%) és a városi közlekedés (25,5%) is.

A diploma megszerzése után a hallgatók jelentős része Magyarországon, ténylegesen Nyugat-Magyarországon szeretne elhelyezkedni (66%), vagy visszamenne Szlovákiába (43%). Tágabb értelemben Nyugat-Európa vagy Kelet-Közép-Európa lehet a cél. A megkérdezettek 11%-a csak Szlovákiában szeretne elhelyezkedni (7. ábra).

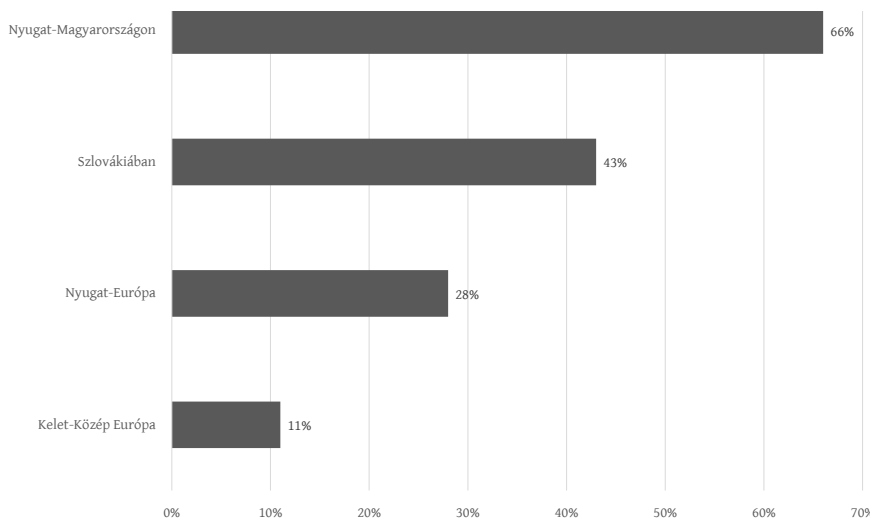
A válaszadók mindössze 11%-ának van elképzelése a leendő munkahelyre vonatkozóan is. Ezek jellemzően nagyvállalatok (Audi, EON, Strabag, Switelsky, MOL), nem a regionális piac KKV szereplői, mégis erős a kötődés, főleg az Audi részéről a városhoz, a nyugat-dunántúli régióhoz.

6. ábra: Az előzetes benyomások szerepe az egyetem kiválasztásban, N=94
The role of preliminary impressions about SZE in school choice, N=94

Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

7. ábra: Egyetem után tervezett munkavállalás regionális eloszlása, N=94
 The regional distribution of post-graduation employment plans, N=94

Forrás: kérdőíves adatgyűjtés, saját szerkesztés

Konklúziók és javaslatok

A kérdőíves felméréssel azt kívántam feltárni, hogy a szlovákiai magyar hallgatókat mi motiválja a győri Széchenyi Egyetem kiválasztásában. Az elemzés 281 hallgatót szólított meg a neptun rendszeren keresztül, az online válaszadók száma 94 fő volt (33%), ami online felmérés esetében elfogadható aránynak minősül.

Összességében, a Széchenyi Egyetem vonzáskörzete a határon átnyúlva Szlovákia felé is jelentős, főként a *kisvárosi, vidéki települések középosztálybeli,⁵ magyar anyanyelvű, magyar iskolába járó diákjai számára*. A hallgatóknak csak egy kis része ingázik naponta (36%), jelentős a Győrben, kollégiumban vagy albérletben lakók száma. Főleg a nappali, államilag támogatott helyek száma jelentős. A hallgatók előnyösnek tartják, hogy a Széchenyi Egyetemen *sok szak közül lehet választani* (48%), valamint az egyetem *ipari kapcsolatai* is lehetőségeket jelentenek (30%). A felvidéki hallgatók jelentős része (66%) a végzést követően *Nyugat-Magyarországon helyezkedne el*. Így potenciálisan kapcsolódnak a regionális munkaerőpiachoz, a győri tartózkodásukkal pedig bevételt jelentenek a városnak. Az egyetemnek is előnyös a felvidéki hallgatók felvétele, főleg a költségtérítéssel erősítésére. Az angol nyelvű szakok indítása – mind az alap-, mind a mesterképzésben – a határ mentén élő szlovák hallgatók számára is még vonzóbb alternatívát kínálnának.

Jegyzetek

- 1 ISCED: International Standard Classification of Education, oktatási szintek nemzetközi besorolása.
- 2 Fokozatmobilitásról beszélünk, amikor a külföldi tanulmányok a teljes fokozat – pl. alapképzés – más országban való elérését célozzák.
- 3 2015-2016-os képzés vége tanév, alapképzés adatok.
- 4 Z generáció: felnőttkorát jellemzően az ezredforduló után éli, digitális bennszülöttnek tekinthető.
- 5 A szülők iskolai végzettsége alapján.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány elkészítését az EFOP-3.6.1-16-2016-00017 "Nemzetköziesítés, oktatói, kutatói és hallgatói utánpótlás megteremtése, a tudás és technológiai transzfer fejlesztése, mint az intelligens szakosodás eszközei a Széchenyi István Egyetemen" c. projekt támogatta.

Irodalom

- Alcón-Soler, E. (2015): Pragmatic learning and study abroad: Effects of instruction and length of stay. *System*, 48., 62-74. <https://doi.org/10.1016/j.system.2014.09.05>
- Bartha I. (2016): A felsőoktatás és a szabad mozgáshoz való jog az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlatában. *PRO FUTURO - A JÖVŐ NEMZEDÉKEK JOGA*, 6 (1), 134-156.
- Berényi I. (1997): *A szociálgeográfia értelmezése*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- Bennett, M. J. (2009): Defining, measuring and facilitating intercultural learning: A conceptual introduction to the Intercultural Education. Double Supplement. *Intercultural Education*, 20. (Sup 1), S1-S13. <https://doi.org/10.1080/14675980903370763>
- Cairns, D., Krzaklewska, E., Cuzzocrea, V., Allaste, A. A. (2018): *Mobility, education and employability in the European Union*. Palgrave Macmillan, 1-18. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-76926-4>
- Cohen, A. D., Shively, R. L. (2007): Acquisition of requests and apologies in Spanish and French: Impact of study abroad and strategy-building intervention. *The Modern Language Journal*, 2., 189-212. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2007.00540.x>
- Cubillos, J. H., Chieffo, L., Fan, C. (2008): The impact of short-term study abroad programs on L2 listening comprehension skills. *Foreign Language Annals*, 1., 157-186. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.2008.tb03284.x>
- Deardorff, D. K. (2006): Assessing intercultural competence in study abroad students. *Languages for intercultural communication and education*, 12, 232. <https://doi.org/10.21832/9781853599125-013>
- DeKeyser, R. M. (2014): Research on language development during study abroad. In Pérez-Vidal, C. (ed.): *Language acquisition in study abroad and formal instruction contexts*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, 313-325. <https://doi.org/10.1075/aals.13.16ch13>
- Engler Á. (2014): *Hallgatói metszetek. A felsőoktatás felnőtt tanulói*. Debreceni Egyetem, Debrecen
- Enyedi Gy. (1978): *Kelet-Közép-Európa gazdaságföldrajza*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- Enyedi Gy. (1983): *Földrajz és társadalom. Tanulmányok*. Magvető Kiadó, Budapest
- Enyedi Gy. (1996): *Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában*. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest

- Erőss Á., Filep B., Rácz K., Tátrai P., Váradi M. M., Wastl-Walter, D. (2011): Tanulmányi célú migráció, migráns élethelyzetek: vajdasági diákok Magyarországon. *Tér és Társadalom*, 4., 3–19. <https://doi.org/10.17649/TET.25.4.1936>
- Gyurgyík L. (2013): Egy csökkenés anatómiája – A szlovákiai magyarság demográfiai folyamatai az 1990-es évektől napjainkig. In: Tóth K. (szerk.): *Nyelvi jogok I. Somorja*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja, 137–149.
- Híves T. (2015): *Területi oktatáskutatás*. Pécsi Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs
- Hrubos I. (2006): A 21. század egyeteme. *Educatio*, 4., 665–683.
- Horváth I. (2004): Az erdélyi magyar fiatalok Magyarország irányú tanulási migrációja 1990–2000. *Erdélyi Társadalom*, 2., 59–84.
- Hubble S., Belis A., Bolton P. (2020): *The Erasmus Program, Briefing Paper No. 8326*. House of Commons Library, London
- Jancsó T. (2018): *Az ELTE térszerkezete és belső intézményi kapcsolatrendszere*, PhD dolgozat, ELTE <https://doi.org/10.15476/ELTE.2018.112>
- James, C. (2013) Enhancing the QLD: internationalisation and employability: the benefits of Erasmus Intensive Programmes. *The Law Teacher*, 1., 64–82. <https://doi.org/10.1080/03069400.2013.764737>
- Kincses Á. (2019): Magyar–magyar nemzetközi vándorlások a Kárpát-medencében, 2011–2017. *Magyar Tudomány*, 11., 1676–1688, https://mersz.hu/hivatkozas/matud_f31217
- Kincses Á., Jakobi Á. (2012): A Világ a diákok szemével. *Területi Statisztika*, 3., 264–277.
- Lannert J. (2018): *Nemzetközi hallgatók a hazai felsőoktatási intézményekben*. Tempus Közalapítvány, Budapest
- Lamp Zs. (2015): A szlovákiai magyarok nemzeti identitásának néhány vetülete korcsoportos megközelítésben. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 3., 3–22.
- Lamp Zs. (1999): *A saját útját járó gyermek. Három szociológiai tanulmány a szlovákiai magyarokról*. Madách-Posonium, Pozsony
- Márkus Zs. (2014): Eljönni. Itt lenni. És visszamenni? A határon túli magyar hallgatók a magyarországi munkaerőpiacon. *Educatio*, 2., 312–319.
- Marinakou, E., Gioumpasoglou, C., Paliktzoglou, V. (2016): The brain drain phenomenon in higher education in Greece: attitudes and opinions on the decision to immigrate. *3rd Annual International Conference on Humanities & Arts in a Global World*, 3–6 January 2016, Athens
- M. Császár Zs. (2002): Az oktatás területi különbségei – az oktatásföldrajz szerepe a területi kutatásokban. In: Kovarszki A., László M., Tóth J. (szerk.) *Múlt, jelen, jövő – a településügy térben és időben*. PTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs, 210–221.
- Nemes Nagy J. (1998): *A tér a társadalomkutatásban*. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest
- Nemes Nagy J. (2007): Kvantitatív társadalmi térelemzési eszközök a mai regionális tudományban. *Tér és Társadalom*, 1., 1–19. <https://doi.org/10.17649/TET.21.1.1090>
- Nemes Nagy J. (2003): Regionális folyamatok. In: Perczel Gy. (szerk.): *Magyarország társadalmi, gazdasági földrajza*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 565–577.
- Nemes Nagy J. (2009): *Terek, helyek, régiók. A regionális tudomány alapjai*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Polónyi I. (2012): Honnan jönnek a hallgatók? *Educatio*, 2., 244–258.
- Reisinger A. (2008): Oktatási kapcsolatok a szlovák-magyar határtérségben. *Tér és Társadalom*, 3., 127–149. <https://doi.org/10.17649/TET.22.3.1189>
- Rédei M. (2006): Tanulási célú migráció a világban és itthon. *Demográfia*, 2–3., 232–250.
- Rédei M. (2009): *A tanulmány célú mozgás*. Reg-Info Kiadó, Budapest
- Rédei, M. (1995): Internal brain drain. In: Fullerton, M.; Sík, E., Tóth, J. (szerk.): *Refugees and Migrants: Hungary at a crossroads*. Institute for Political Science of the HAS, Budapest, 105–117.
- Tárnok B. (2016): Növekvő tendenciák a felvidéki magyar iskolaválasztásban. *Pázmány Law Working Papers*, 29., 1–18. <http://www.eurobroadmap.eu> (Letöltve: 2019. 12. 03.)
- <http://www.unesco.hu/ratifikalt-egyezmenyek/> (Letöltve: 2019. 12. 03.)
- <http://www.ehea.info/cid100203/sorbonne-declaration-1998.html> (Letöltve: 2019. 12. 03.)
- <https://www.parlament.hu/irom41/00503/adatok/fejezetek/65.pdf> (Letöltve: 2019. 12. 03.)
- https://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezés/korabbi_elj_archivum/felveteli_tajekoztatok/ht_felveteli_18A?itemNo=23 (Letöltve: 2019. 12. 03.)

<https://www.ujs.sk/hu/> (Letöltve: 2019. 12. 03.)

<http://www.felvi.fss.ukf.sk/> (Letöltve: 2019. 12. 03.)

<https://uniba.sk/studium/> (Letöltve: 2019. 12. 03.)

<https://www.unipo.sk/public/media/23445/PU%20BROZURA%20-%20HU%202018.pdf> (Letöltve: 2019. 12. 03.)

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?ha=HC1008>

<http://adatbank.sk/?p=488422> Szlovákiai Magyar Adatbank (Letöltve: 2019.12.15)

<https://www.diplomantul.hu/dpr-aae-palyaorientaciot-tamogato-modul> (letöltve 2019.12.03)